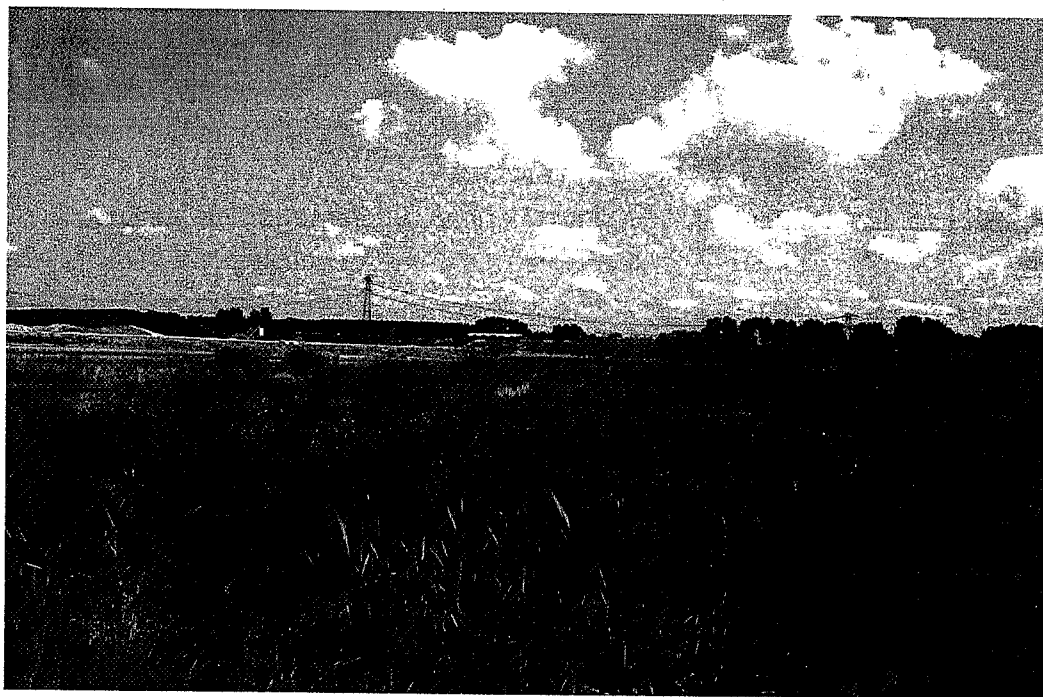

**Aanleg van een ecozone in Polder Het Nieuwland
te Papendrecht in het kader van
de Flora- en Faunawet.**

AANLEG VAN EEN ECOZONE IN POLDER HET NIEUWLAND TE PAPENDRECHT IN HET KADER VAN DE FLORA- EN FAUNAWET

Opdrachtgever: Gemeente Papendrecht

Uitvoering: Natuur-Wetenschappelijk Centrum

Samenstelling: Alexandra Haan

Veldwerk: Tom de Beer, Hans Bruning, Mohamed Bourhouni, Alexandra Haan, Rob Haan, Reinier Jaquet, Marleen van der Lee, Lieselotte Veen, Ilse Verwer, Koen Woerdenbag

Aanleg van een ecozone in Polder Het Nieuwland te Papendrecht in het kader van de Flora- en Faunawet.

[samenst: Haan, A.] Foto's: Gebuis, H. e.a.] - Ill. Met lit.opg.

Dordrecht: Strix/NWC

ISBN 90- 77555-29-3

Trefw.: natuurwaarden, Polder Het Nieuwland, Flora- en Faunawet

W 123

Niets uit deze uitgave mag worden openbaargemaakt, danwel verveelvoudigd, door middel van: druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever of de opdrachtgever.

Dordrecht, november 2004

INHOUD

Samenvatting

1.	Inleiding	7
2.	Gebiedsbeschrijving	9
3.	Onderzoeksopzet	11
4.	Gevonden, mogelijke en waarschijnlijke natuurwaarden in en rond polder Het Nieuwland	13
4.1	<i>Zoogdieren</i>	13
4.2	<i>Vogels</i>	13
4.3	<i>Amfibieën</i>	14
4.4	<i>Vissen</i>	14
4.5	<i>Libellen en overige ongewervelden</i>	14
4.6	<i>Vaatplanten</i>	14
5.	Gevolgen van realisatie van de plannen in polder Het Nieuwland en advisering met betrekking tot de natuurwetgeving	15
5.1	<i>Effecten van de plannen op beschermde natuurwaarden</i>	15
5.2	<i>Verplichtingen als gevolg van de Flora- en Faunawet</i>	16
5.3	<i>Verplichtingen als gevolg van internationale richtlijnen</i>	17
6.	Conclusie	19

Referenties

Bijlagen:

Bijlage 1: Verspreidingskaarten beschermde soorten en soorten van de Rode Lijst

Bijlage 2: De natuurwetgeving

Bijlage 3: Overzicht van waargenomen vogelsoorten

SAMENVATTING

De gemeente Papendrecht wil in Polder Het Nieuwland een zogenaamde ecozone realiseren. Deze ecozone heeft een aantal doelen namelijk; de waterberging van het aangrenzende bedrijventerrein waarborgen, het optimaliseren van de provinciale ecologische verbindingszone nummer 70, het compenseren van broedgelegenheid van vogelsoorten van de Rode Lijst en mogelijkheden creëren voor extensieve recreatie.

Het Natuur-Wetenschappelijk Centrum is gevraagd in dit gebied een natuurwaardenonderzoek uit te voeren en in het kader van de Flora- en Faunawet een effectenbeschrijving ten aanzien van de plannen te maken.

Het gebied waar de ecozone gerealiseerd moet worden is redelijk soortenrijk. Er komen meerdere diersoorten voor die door de Flora- en Faunawet en/of de Europese Habitatrichtlijn beschermd worden en/of op de Rode Lijst geplaatst zijn. Het gaat om zoogdieren, vogels en amfibieën. Van andere taxa zijn in het plangebied geen beschermde soorten aangetroffen.

Ten aanzien van de aanwezige beschermde soorten (zie paragraaf 5.2) moet een ontheffing in het kader van de Flora- en Faunawet aangevraagd worden. Voor soorten van de Rode Lijst geldt een compensatieplicht. Daaraan kan in het gebied zelf voldaan worden.

Over het algemeen kan de aanleg van een ecologische verbindingszone een positieve bijdrage leveren aan de ontwikkeling van populaties en het verbeteren van de kwaliteit van gebieden. De mate wordt vooral bepaald door de kwaliteit van de zone. Deze kwaliteit is onder meer afhankelijk van de breedte, de grootte, de inrichting, de rust en het beheer.

In polder Het Nieuwland zullen de plannen op de meeste soorten een overwegend positief effect hebben, mits rekening gehouden wordt met voortplantings- en overwinteringsperioden. De aanleg van een wandelpad en een fietspad kan in het gebied echter negatieve effecten hebben. De ecozone is, om als optimale verbinding dienst te doen, al behoorlijk smal en paden maken het gebied nog smaller. Bovendien zal de rust, als het gebied opengesteld wordt voor fietsers, brommers, wandelaars en honden, verminderen. Vooral verstoringgevoelige en kritische soorten als de Blauwborst en de Dodaars kunnen daaronder lijden. De effecten van de paden kunnen verminderd worden door deze aan de rand of op de dijk aan te leggen en/of het gebied tijdens het broedseizoen voor publiek af te sluiten en/of honden niet in het gebied toe te staan.

Aanbevolen wordt in het gebied een natuurlijk waterpeil te hanteren en te voorkomen dat vervuild afvalwater van het industrieterrein in de ecozone terecht kan komen.

1. INLEIDING

Aanleiding

De gemeente Papendrecht is voornemens in polder Het Nieuwland een ecozone te realiseren. Deze ecozone heeft tot doel; de waterberging van het aangrenzende bedrijventerrein te garanderen, de provinciale ecologische verbindingszone nummer 70 te optimaliseren, broedgelegenheid van vogelsoorten van de Rode Lijst te compenseren en extensieve recreatie mogelijk te maken.

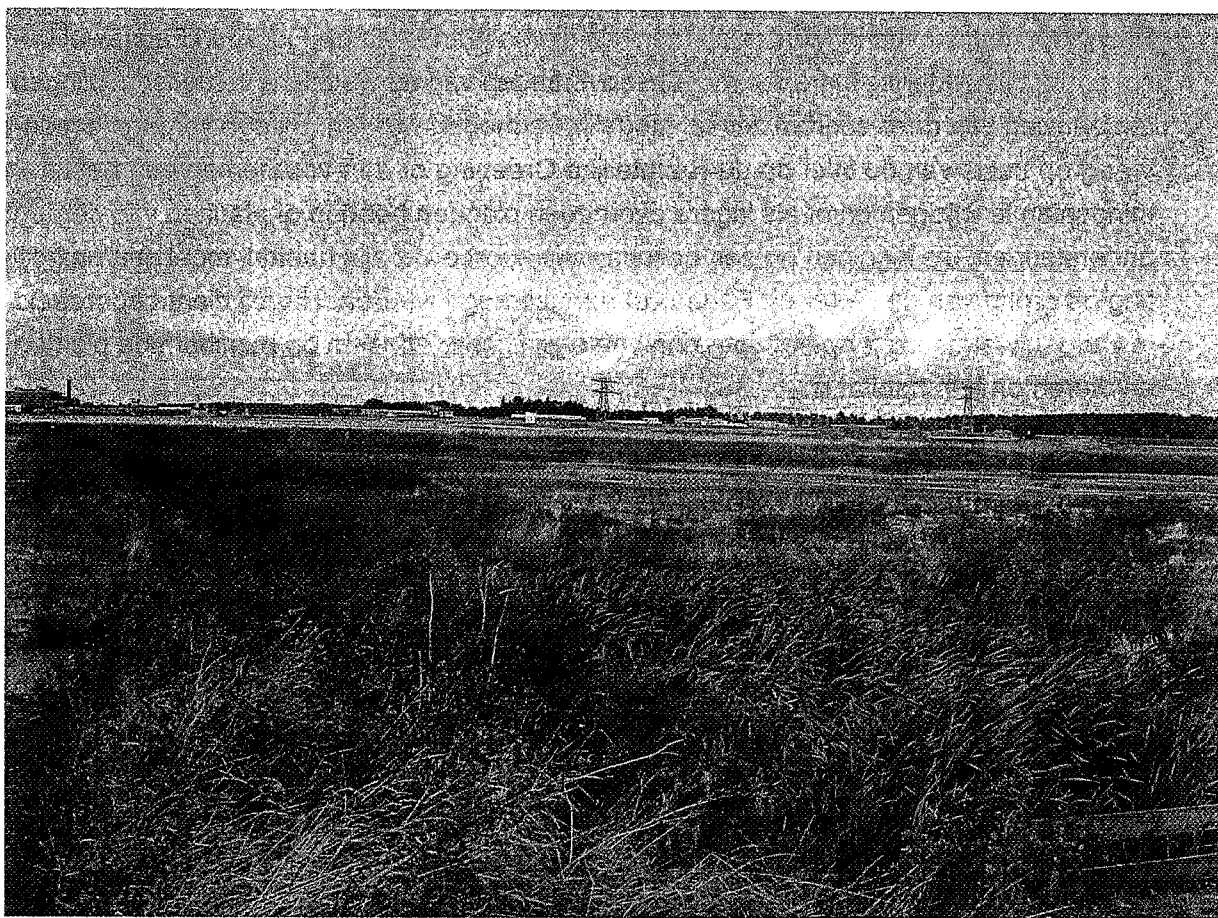
Het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) is gevraagd een onderzoek uit te voeren naar de aanwezige flora en fauna op deze locatie en de mogelijke effecten die de plannen hebben op eventueel aanwezige beschermde natuurwaarden. De bescherming van soorten vanuit de Flora- en Faunawet (2002), waar binnen de soortbescherming van de Habitatrichtlijn is geïmplementeerd, is hierbij van belang.

Flora- en Faunawet

Een groot deel van de inheemse planten- en diersoorten is via de Flora- en Faunawet beschermd; bij ruimtelijke ingrepen moet het overtreden van de wettelijke verbodsbepalingen ten aanzien van deze soorten zoveel mogelijk vermeden worden. Bij een vergunningaanvraag op basis van de Wet op de Ruimtelijke Ordening of een voornemen een bestemmingsplan te wijzigen en/of als lagere overheden plannen hebben of plannen van derden ondersteunen, die ingrijpen op een beschermde soort en/of zijn habitat, moet een ontheffing op grond van de Flora- en Faunawet aangevraagd worden. Hierbij dient beoordeeld te worden wat de kans op het optreden van significante effecten op beschermde planten en dieren en hun habitat is.

Compensatiebeginsel

In het Structuurschema Groene Ruimte staat dat, als na afweging van belangen toch een ruimtelijke ingreep in bepaalde gebieden wordt toegestaan, het Compensatiebeginsel van toepassing is. De Provincie Zuid-Holland heeft hier invulling aan gegeven (zie ook bijlage 2).

Ecozone Polder Het Nieuwland met op de achtergrond de locatie waar de uitbreiding van het bedrijventerrein gerealiseerd wordt.

Foto: Koen Woerdenbag

2. GEBIEDSBESCHRIJVING

Het plangebied grenst enerzijds aan een bedrijventerrein, anderzijds aan de rivier de Noord en aan de bebouwing van Papendrecht. Het gebied is met een oppervlakte van 5,56 hectare relatief klein te noemen.

In de ecozone zullen de volgende ecotopen gerealiseerd worden:

- * Open water met diepere plekken en geulen (tot minstens 2 meter diepte);
- * kaal, onbegroeid, zand omgeven door dieper water;
- * oevervegetatie en hoge kruiden;
- * struweel met Grauwe wilg en lage en middelhoge struiken;
- * waterriet;
- * bloemrijk grasland;
- * niet te ondiepe poelen en sloten met niet te steile, natuurlijke, oeverprofielen.

Daarnaast zullen er een fietspad en een wandelpad door de ecozone aangelegd worden. Ten noorden van het gebied is een ringweg gesitueerd, die het industrieterrein ontsluit.

Op dit moment bestaat het gebied uit water met een gevarieerde vegetatie met Riet en wilg en een opgespoten deel dat braak ligt.

3. ONDERZOEKSOPZET

Per soortgroep is het plangebied in 2004 onderzocht op het voorkomen van soorten met een bijzondere beschermingsstatus. Tijdens het inventarisatie-onderzoek naar een bepaalde groep zijn altijd bijzondere waarnemingen van soorten van andere groepen genoteerd. Hierna worden voor elke groep de methode van onderzoek, de resultaten en de conclusie gegeven.

Vaatplanten

Het gehele gebied is gericht geïnventariseerd op beschermde planten. Met behulp van een streeplijst, loupe en flora is onderzocht, of en waar, welke beschermde plantensoorten voorkomen.

Ongewervelden

Er is een gebiedsdekkende inventarisatie uitgevoerd naar het voorkomen van beschermde ongewervelden langs de dijken en bermen. Langs de oevers van de rivier is bovendien gezocht naar uitsluipende libellen en huidjes van uitgeslopen dieren (Beekrombout en Rivierrombout).

Vissen

In de watergangen zijn, met behulp van een schepnet, een aantal monsters inclusief bodemmateriaal genomen om de aanwezigheid van beschermde soorten als de Kleine modderkruiper *Cobitis taenia* en de Bittervoorn *Rhodeus sericeus* vast te kunnen stellen.

Amfibieën

De watergangen zijn met een schepnet bemonsterd op het voorkomen van eieren, larven of volwassen amfibieën. Tenslotte is specifiek gezocht naar volwassen dieren op het land; op vochtige, donkere plaatsen, zoals onder stukken hout of stenen.

Vogels

In het gebied hebben, verspreid over de maand juni, drie vroege ochtendbezoeken plaatsgevonden. Hierbij zijn de territoria van alle soorten met een bijzondere status gekarteerd. Bovendien zijn er twee nachttellingen verricht van eventuele nachtvogels.

Zoogdieren

Voor de inventarisatie van grondgebonden zoogdieren is er een inloopvallenonderzoek met 20 inloopvallen uitgevoerd. Deze vallen bestaan uit een inloopgedeelte en een leefruimte. In de leefruimte worden hooi en voedsel gedaan. De vallen zijn tweemaal per dag gedurende de drie dagen gecontroleerd.

Ten behoeve van de overige grondgebonden zoogdiersoorten (m.n. marterachtigen) is gezocht naar sporen. Er wordt onder andere gelet op uitwerpselen, prenten, vraatsporen en hollen.

Voor vleermuizen is het gebied, verspreid over het zomerhalfjaar, tijdens drie avonden, geïntervieweerd met behulp van een batdetector. Ook is gelet op het mogelijke voorkomen van kraamkolonies.

4. GEVONDEN, MOGELIJKE EN WAARSCHIJNLIJKE NATUURWAARDEN IN EN ROND POLDER HET NIEUWLAND

4.1 Zoogdieren

vleermuizen

In het plangebied zijn tijdens het onderzoek jagende en passerende vleermuizen waargenomen. Het gaat om twee soorten; namelijk de Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*).

Er werden geen aanwijzingen gevonden dat er zich in een van de gebouwen in het plangebied verblijfplaatsen van vleermuizen bevonden.

De Gewone dwergvleermuis en de Laatvlieger zijn zowel op Europees als op nationaal niveau beschermd door respectievelijk de Europese Habitatrichtlijn en de Flora- en Faunawet.

grondgebonden zoogdieren

In het plangebied zijn zes beschermde grondgebonden zoogdieren waargenomen:

- * Mol (*Talpa europea*);
- * Konijn (*Oryctolagus cuniculus*);
- * Dwergmuis (*Micromys minutus*);
- * Bosmuis (*Apodemus sylvaticus*);
- * Veldmuis (*Microtus arvalis*);
- * Wezel (*Mustela nivalis*).

Het is mogelijk dat ook de Egel (*Erinaceus europeus*), de Gewone bosspitsmuis (*Sorex araneus*), de Huiszittmuis (*Crocidura russula*), de Woelrat (*Arvicola terrestris*), de Hermelijn (*Mustela erminea*) en de Bunzing (*Mustela putorius*) in het plangebied voorkomen, al zijn deze er tijdens dit onderzoek niet aangetroffen. Al deze soorten zijn beschermd.

4.2 Vogels

Het plangebied is rijk aan vogels. Er komt een aantal soorten voor die vanuit Europa (Vogelrichtlijn) aangewezen zijn als prioritaire soort en die in bijlage I (#) vermeld staan en/of die op de Rode Lijst (*) geplaatst zijn.

Het gebied is voor de volgende bijzondere soorten als broedterritorium van belang (de overige waargenomen vogelsoorten staan in bijlage 3):

- * Dodaars (*Tachybaptus ruficollis*)*;
- * Tureluur (*Tringa totanus*)*;
- * Visdief (*Sturnus hirundo*) # *;

* Blauwborst (*Luscinia svecica*) # .

Overigens zijn alle inheemse vogels via de Europese Vogelrichtlijn en daarmee middels de Flora- en Faunawet beschermd.

4.3 Amfibieën

Alle in Nederland voorkomende amfibieën zijn via de Flora- en Faunawet beschermd.

In polder Het Nieuwland zijn de Gewone pad (*Bufo bufo*), de Bruine kikker (*Rana temporaria*), de Grote groene kikker (*Rana ridibunda*) en de Middelste groene kikker (*Rana klepton esculenta*) waargenomen.

Het is aannemelijk dat ook de Kleine watersalamander (*Triturus vulgaris*) in het gebied voorkomt.

4.4 Vissen

Er zijn tijdens het onderzoek geen beschermde vissoorten of soorten van de Rode Lijst aangetroffen. Het gebied is arm aan vissoorten. Dit heeft enerzijds met de leeftijd van het gebied te maken (het is pas recent aangelegd) en anderzijds met het feit dat het geïsoleerd ligt.

4.5 Libellen en overige ongewervelden

Het gebied is relatief arm aan libellensoorten. Dat komt omdat het een jong gebied is. De aangetroffen soorten zijn kenmerkend voor pionierssituaties. Het zijn minder kritische soorten die goed in staat zijn als eerste nieuw ontwikkelde- en -ingerichte gebieden te koloniseren. Er werden geen beschermde libellensoorten of soorten van de Rode Lijst aangetroffen.

Ook andere beschermde ongewervelden (sprinkhanen, krekels, dagvlinders e.d.) werden tijdens het onderzoek niet aangetroffen.

4.6 Vaatplanten

Het plangebied is onder te verdelen in een voedselrijk deel, een zone met pionierssoorten, een nat deel en een droog deel. Er zijn geen beschermde plantensoorten of soorten van de Rode Lijst aangetroffen.

5. GEVOLGEN VAN REALISATIE VAN DE PLANNEN IN POLDER HET NIEUWLAND EN ADVISERING MET BETREKKING TOT DE NATUURWETGEVING

5.1 *Effecten van de plannen op beschermde natuurwaarden*

Het plan om een ecozone aan te leggen in polder Het Nieuwland zal een positieve bijdrage leveren aan de kwantiteit aan leefgebied voor flora- en faunasoorten in de gemeente Papendrecht en de omliggende gebieden (mits er goede uitwisselingsmogelijkheden met andere leefgebieden gerealiseerd worden). De vraag of een ecozone kwaliteit heeft en geschikt is voor planten- en diersoorten is onder andere afhankelijk van de oppervlakte, hoe deze ingericht gaat worden, hoeveel van welk ecotoop er aanwezig zal zijn, de breedte van de verbinding, de ligging van de zone, de rust en daarmee de mate van toegankelijkheid van de ecozone en het beheer.

Voor de meeste aangetroffen beschermde diersoorten zullen de plannen een positief effect hebben omdat er geschikt leefgebied ontstaat. Voor een aantal soorten zal er echter leefgebied verdwijnen. Deze soorten, zoals het Konijn, hebben drogere terreinen nodig die zij elders zullen moeten zoeken. De Visdief die nu broedt op het met zand opgespoten terrein (waar de weg en industrieterrein ontwikkeld zullen worden) zal niet meer in dat deel van het gebied terecht kunnen. Wel zal er een eiland gerealiseerd worden waar de omstandigheden (open zand) aanwezig zijn om er in de toekomst tot broeden te komen. Een en ander is echter wel weer afhankelijk van de grootte van het eiland.

De plannen om een fiets- en wandelpad in de ecozone aan te leggen kunnen een negatief effect hebben op de aanwezige beschermde soorten. De ecozone is namelijk al smal en wordt hierdoor nog smaller. Bovendien worden er dan omstandigheden geschapen die verstoring op kunnen leveren. Vooral verstoringgevoelige vogelsoorten als de Dodaars en de Blauwborst kunnen daar in de toekomst onder te lijden hebben. Als hier op verantwoorde wijze rekening mee gehouden wordt, kunnen de effecten verzacht worden (denk bijvoorbeeld aan het situeren van de paden aan de rand van het gebied, het afsluiten van het gebied en de paden tijdens het broedseizoen en het niet toestaan van honden in het gebied).

Tenslotte is het voor amfibieën en vissen belangrijk dat er wateren aanwezig zijn die zowel diep als ondiep zijn, waar de oever enerzijds flauw en anderzijds steil is en waar de vegetatie zowel op de oever als in het water zelf, redelijk tot goed ontwikkeld is. Voor amfibieën is het verder van levensbelang dat er in het gebied ook mogelijkheden zijn om er een deel van het jaar op het land door te brengen (na de voortplanting, in de zomer en in de winter).

Het is aan te raden het water niet weg te pompen, maar een natuurlijk waterpeil te hantieren. De meeste dier- en plantensoorten zijn op deze omstandigheden aangepast en kunnen hier dus natuurlijk op anticiperen.

Ook is het belangrijk te voorkomen dat ongezuiverd afvalwater in de ecozone terechtkomt.

5.2 Verplichtingen als gevolg van Nederlandse wet- en regelgeving

Ten aanzien van de volgende soorten moet een ontheffing in het kader van de Flora- en Faunawet aangevraagd worden:

- * Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*;
- * Laatvlieger *Eptesicus serotinus*;
- * Mol *Talpa europea*;
- * Konijn *Oryctolagus cuniculus*;
- * Dwergmuis *Micromys minutus*;
- * Bosmuis *Apodemus sylvaticus*;
- * Veldmuis *Microtus arvalis*;
- * Wezel *Mustela nivalis*;
- * Gewone pad *Bufo bufo*;
- * Bruine kikker *Rana temporaria*;
- * Grote groene kikker *Rana ridibunda*;
- * Middelste groene kikker *Rana klepton esculenta*.

Veiligheidshalve zou voor de volgende, mogelijk in het plangebied voorkomende, soorten ook een ontheffing aangevraagd kunnen worden:

- * Egel *Erinaceus europeus*;
- * Gewone bosspitsmuis *Sorex araneus*;
- * Huisspitsmuis *Crocidura russula*;
- * Woelrat *Arvicola terrestris*;
- * Hermelijn *Mustela erminea*;
- * Bunzing *Mustela putorius*;
- * Kleine watersalamander *Triturus vulgaris*.

Alle inheemse vogels zijn middels de Flora- en Faunawet beschermd. Formeel moet in het kader van deze wet dus een ontheffing aangevraagd worden. De Nederlandse overheid is echter niet gemachtigd een ontheffing ten aanzien van vogels te verlenen. Deze kan voor deze groep dus niet verkregen worden, waardoor broedseizoenen en andere belangrijke perioden voor vogels ontzien moeten worden.

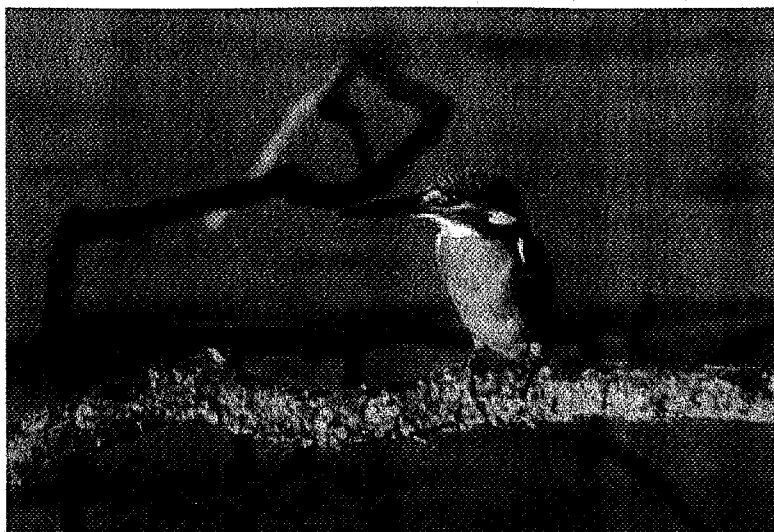
Voor soorten die op een Rode Lijst staan geldt een compensatieplicht. Deze houdt in dat aangetast en/of verdwenen leefgebied gecompenseerd wordt. In polder Het Nieuwland gaat het om de volgende soorten:

- * Dodaars *Tachybaptus ruficollis*;
- * Tureluur *Tringa totanus*;
- * Visdief *Sturnus hirundo*.

In de plannen wordt echter voorzien in nieuw leefgebied. Dit kan als compensatie gezien worden, waardoor geen nieuw leefgebied elders gerealiseerd hoeft te worden. Dit zou bij de ontheffingsaanvraag gemeld kunnen worden, zodat duidelijk is dat de hoeveelheid leefgebied niet vermindert.

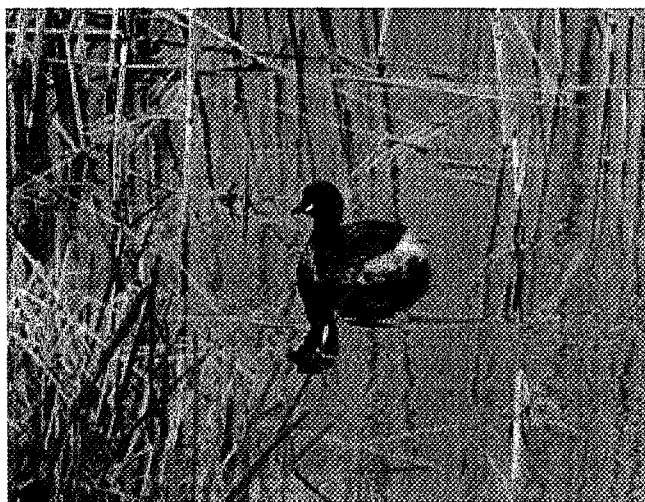
5.3 *Verplichtingen als gevolg van internationale richtlijnen*

De Europese Vogelrichtlijn en de Europese Habitatrichtlijn zijn geïmplementeerd in de Flora- en Faunawet. In het geval van polder Het Nieuwland zijn er geen andere verplichtingen dan die al in de vorige paragraaf genoemd zijn. Wel dient er specifiek rekening gehouden te worden met beschermde inheemse vogels, in die zin dat er tijdens het broedseizoen geen activiteiten plaats mogen vinden.

Blauwborst

Foto: Hans Gebuis

Dodaars

Foto: Hans Gebuis

6. CONCLUSIE

In het plangebied is een redelijke soortenrijkdom aan dieren aanwezig. Naast een groot aantal algemene beschermde soorten komt er ook een aantal kritische soorten voor die een striktere beschermingsstatus hebben dan de andere soorten.

Ten aanzien van de aanwezige beschermde soorten moet er, voorafgaand aan de uitvoering van de plannen, een ontheffing in het kader van de Flora- en Faunawet aangevraagd worden.

Bovendien moet er in de provincie Zuid-Holland, bij werkzaamheden die schade kunnen aanrichten aan biotopen van soorten van de Rode Lijst, leefgebied gecompenseerd worden. In het plangebied is dit het geval ten aanzien van de Dodaars, de Tureluur en de Visdief. In de plannen is hierin voorzien.

Bij de uitvoering van de werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met de voortplantingsperioden (en de overwinteringsperioden) van de verschillende faunasoorten. Dit geldt met name voor de vogels. Activiteiten die invloed kunnen hebben op vogels dienen buiten het broedseizoen (grofweg van half maart tot half juli) plaats te vinden.

De planvorming zal overwegend positief zijn voor flora en fauna omdat er leefgebied toegevoegd wordt. Overigens is de mate waarin de ecozone bij zal dragen aan de soortenrijkdom en de kwaliteit van het leefgebied onder andere afhankelijk van de oppervlakte, de inrichting, de breedte, de ligging, de rust en het beheer van het gebied.

Voor een klein aantal soorten zal er permanent geschikt leefgebied verdwijnen. Voor een aantal andere soorten zal er weliswaar leefgebied verdwijnen maar dit zal op termijn weer in het gebied gerealiseerd worden.

Het is aannemelijk dat de aanleg van een wandel- en fietspad een nadelig effect kan hebben op de aanwezige beschermde diersoorten. Een en ander is afhankelijk van de breedte van deze paden en de ligging binnen het gebied. De ecozone is redelijk smal om als optimale verbindingszone te kunnen dienen. Een fiets- en wandelpad zullen enerzijds weer kostbare ruimte innemen en anderzijds, zeker als de paden geasfalteerd worden, een barrière kunnen vormen. Verstoringsgevoelige soorten als de Blauwborst en de Dodaars kunnen, als het gebied voor mensen en honden toegankelijk gemaakt wordt, uit de ecozone verdwijnen. De effecten kunnen verzacht worden door de paden aan de rand of boven op de dijk te situeren of het gebied voor publiek af te sluiten tijdens het broedseizoen en honden niet in het gebied toe te staan.

Dwergmuis

Foto: Pieter de Groot

REFERENTIES

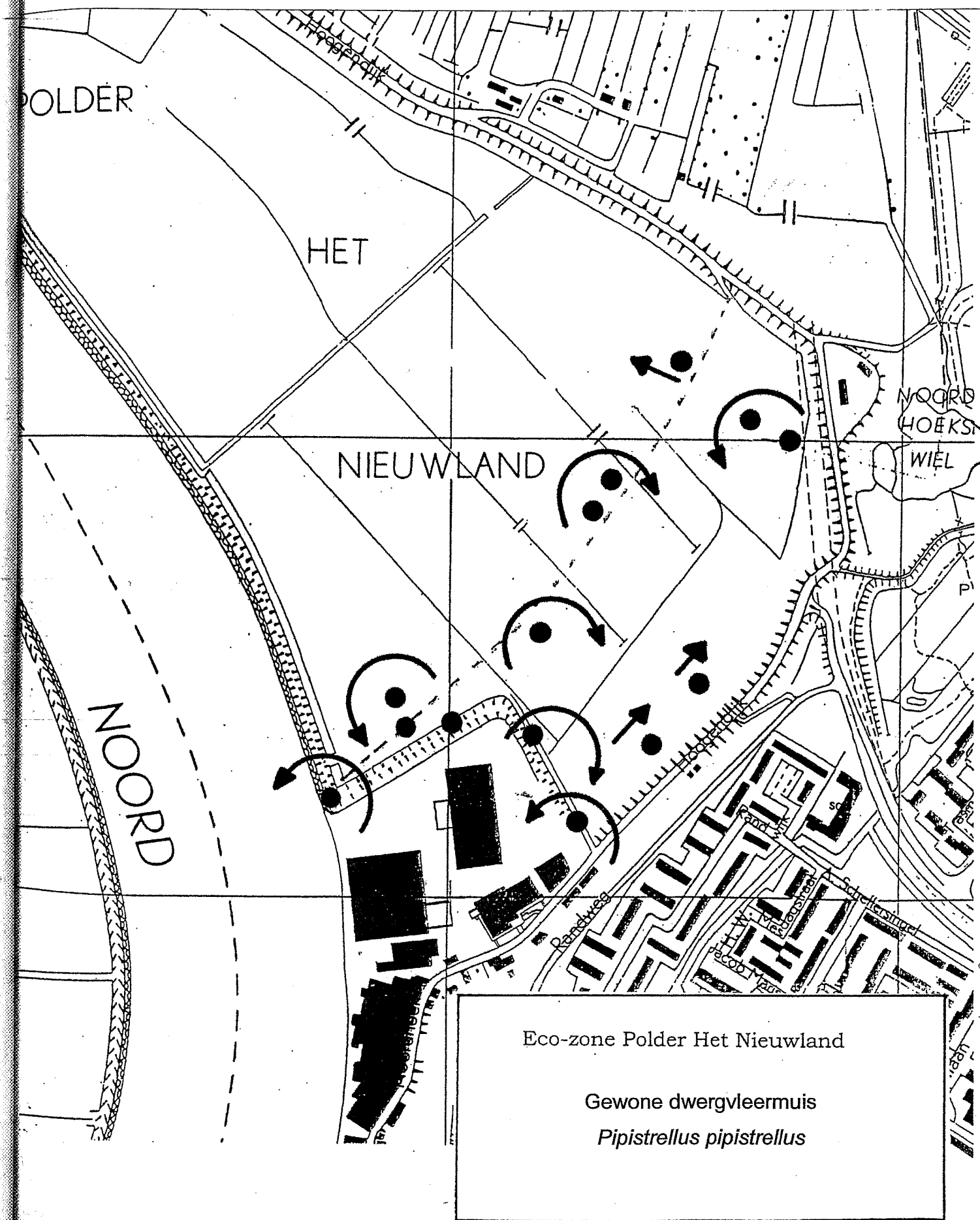
Bink, F.A.,	1992,	Ecologische Atlas van de Dagvlinders van Noordwest-Europa.
Schuyt & Co, Haarlem.
Bos, F. & M. Wasscher,	1997,	Veldgids libellen.
Stichting Uitgeverij KNNV, Utrecht.
Chinery, M.,	1983,	Elseviers insektengids.
Elsevier, Amsterdam, Brussel.
Diepenbeek, A. van,	1999,	Veldgids Diersporen.
Stichting Uitgeverij KNNV, Utrecht.
Dijk, A.J. van,	1996,	Broedvogels inventariseren in proefvlakken (Handleiding Broedvogel Monitoring Project).
SOVON, Beek-Ubbergen.
Ferguson-Lees, J. & I. Willis,	1987,	Tirions Vogelgids.
Uitgeversmaatschappij TIRION, Baarn.
Gittenberger, E., A.W. Jansen,
W.J. Kuiper, J.G.J. Kuiper,
T. Meijer, G van der Velde en
J.N. de Vries,	1998,	De Nederlandse Zoetwatermollusken.
Recente en fossiele weekdieren uit zoet en brak water. - Nederlandse Fauna 2.
Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis,
KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden.
Helmer, W., H.J.G.A. Limpens &
W. Bongers,	1987,	Handleiding voor het inventariseren en determineren van Nederlandse vleermuissoorten met behulp van bat-detectors.
Stichting Vleermuis-Onderzoek, Soest.
Holthuis, L.B. & G.R. Heerebout,	1976,	Crustacea - Kreeftachtigen,
De Nederlandse Decapoda (Garnalen, Kreeften en Krabben).
Wetenschappelijke Mededelingen KNNV 111.
KNNV Uitgeverij, Hoogwoud.
Hustings, M.F.H., R.G.M. Kwak,
P.F.M. Opdam & M.J.S.M. Reijen,	1989,	Natuurbeheer in Nederland. Deel 3.
Vogelinventarisatie, achtergronden, richtlijnen en verslaglegging.
Pudoc, Wageningen/Vogelbescherming, Zeist.

Ketelaar, R. & C. Plate,	2001,	Handleiding Meetnet Libellen.
De Vlinderstichting, Wageningen.
Meijden, R. van der,	1996,	Heukels' flora van Nederland 22ste druk
Wolters-Noordhoff, Groningen.
Miaskowski, M.,	1958,	Variabilitätsstudien an den Halswirbeln, dem
Weberschen Apparat und dem Schlundgebiss
von Cypriniden.
Archiv für Fischereiwissenschaft,
Universität Kiel.
Nederlandse Vereniging voor
Libellenstudie,	2002,	Nederlandse Fauna 4. De Nederlandse
Libellen (Odonata).
Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis
KNNV Uitgeverij & European Invertebrate
Survey-Nederland, Leiden.
Nie, H.W. de,	1996,	Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen.
Media Publishing, Doetinchem.
Nijssen, H. & S.J. de Groot,	1987,	De vissen van Nederland.
KNNV-Uitgeverij, Utrecht.
Nöllert, A. & Ch. Nöllert,	2001,	Amfibieëngids van Europa.
Tirion Uitgevers BV, Baarn.
Schober, W & E. Grimmberger,	2001,	Gids van de Vleermuizen van Europa, Azoren
en Canarische Eilanden.
Tirion Uitgevers BV, Baarn.
Schoeters, E. & F. Vankerkhoven,	2002,	Onze mieren.
Educatie Limburgs Landschap vzw,
Heusden-Zolder.
SOVON Vogelonderzoek
Nederland,	2002,	Nederlandse Fauna 5. Atlas van de Neder-
landse Broedvogels. Verspreiding, aantallen,
verandering.
Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis,
KNNV Uitgeverij & European Invertebrate
Survey-Nederland, Leiden.

Swaay, C. van,	1996,	Handleiding dagvlindermonitoring.
De Vlinderstichting, Wageningen.
Warmoes, T. & R. Devriese,	1987,	Land- en Zoetwatermollusken van de Benelux.
Tweede, herbewerkte druk.
Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieube-
scherming, Gent.
Wynhoff, I., C. Van Swaay &
J.G. van der Made,	1992,	Dagvlinders van de Benelux.
Stichting Uitgeverij KNNV, Utrecht/De Vlinder-
stichting, Wageningen.

BIJLAGE 1:

Verspreidingskaarten beschermde soorten en soorten van de Rode Lijst

OLDER

HET

NIEUWLAND

NOORD
HOEKS
WIEL

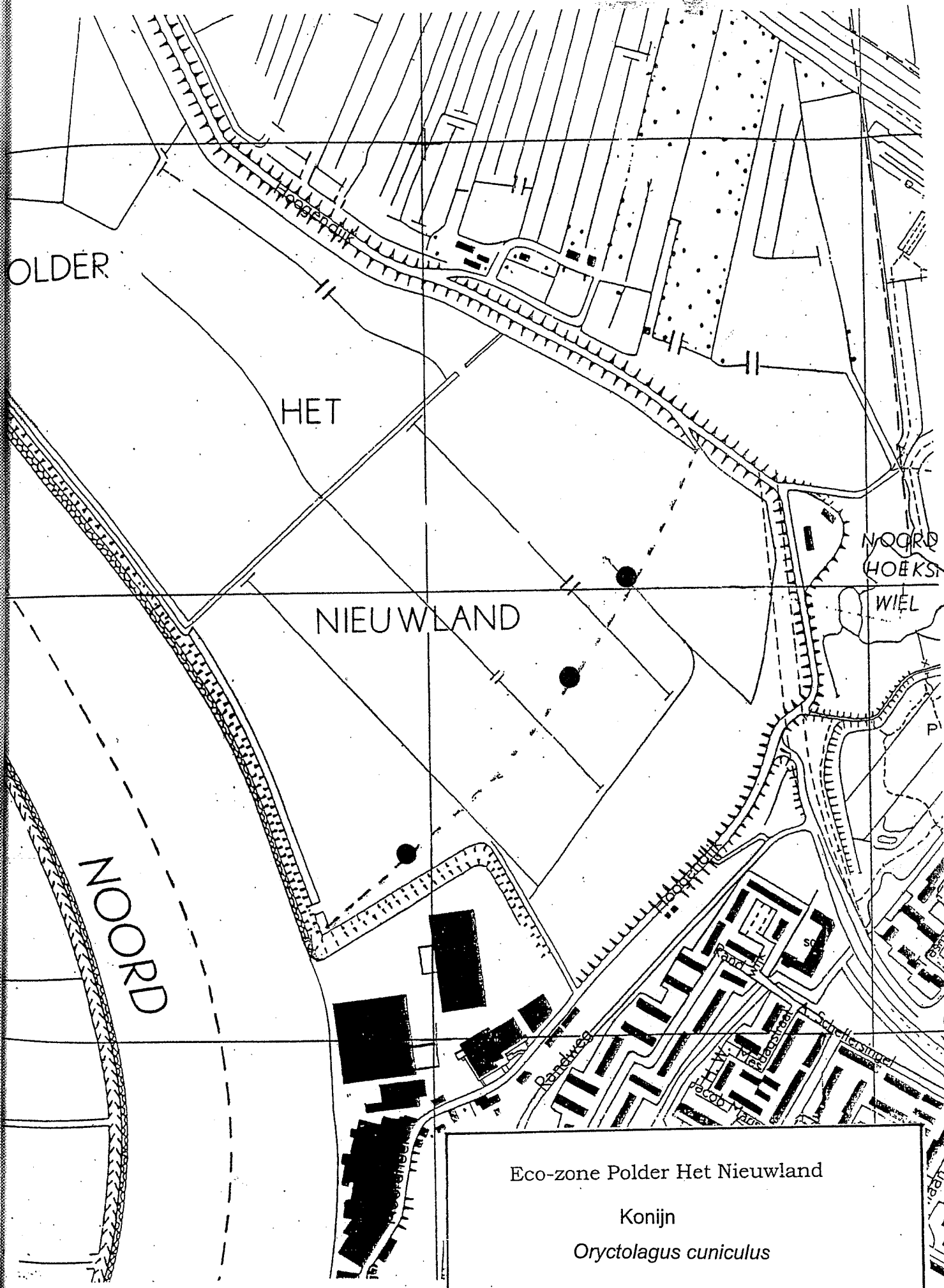
NOORD

Eco-zone Polder Het Nieuwland

Laatvlieger

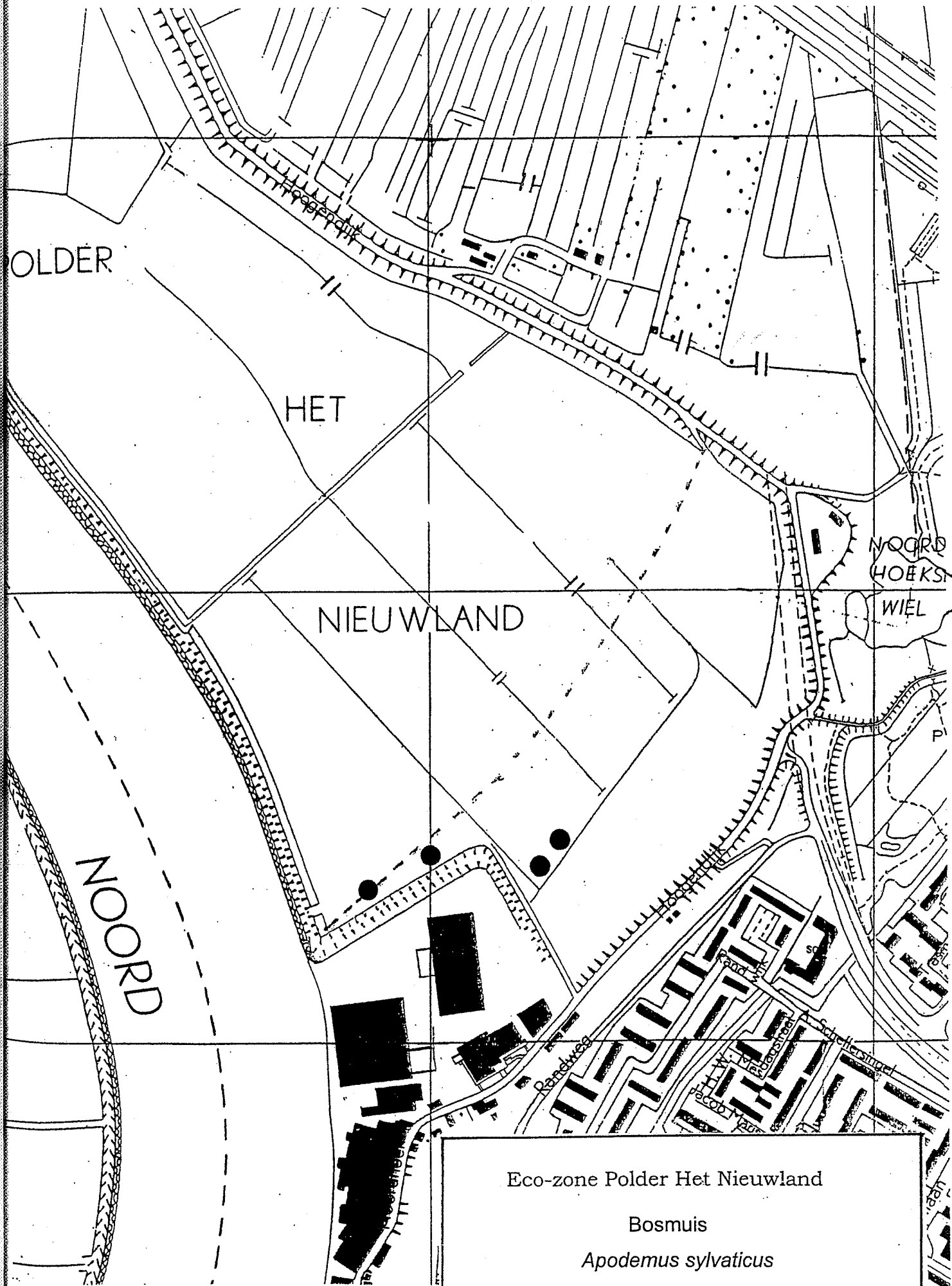
Eptesicus serotinus

Eco-zone Polder Het Nieuwland

Konijn

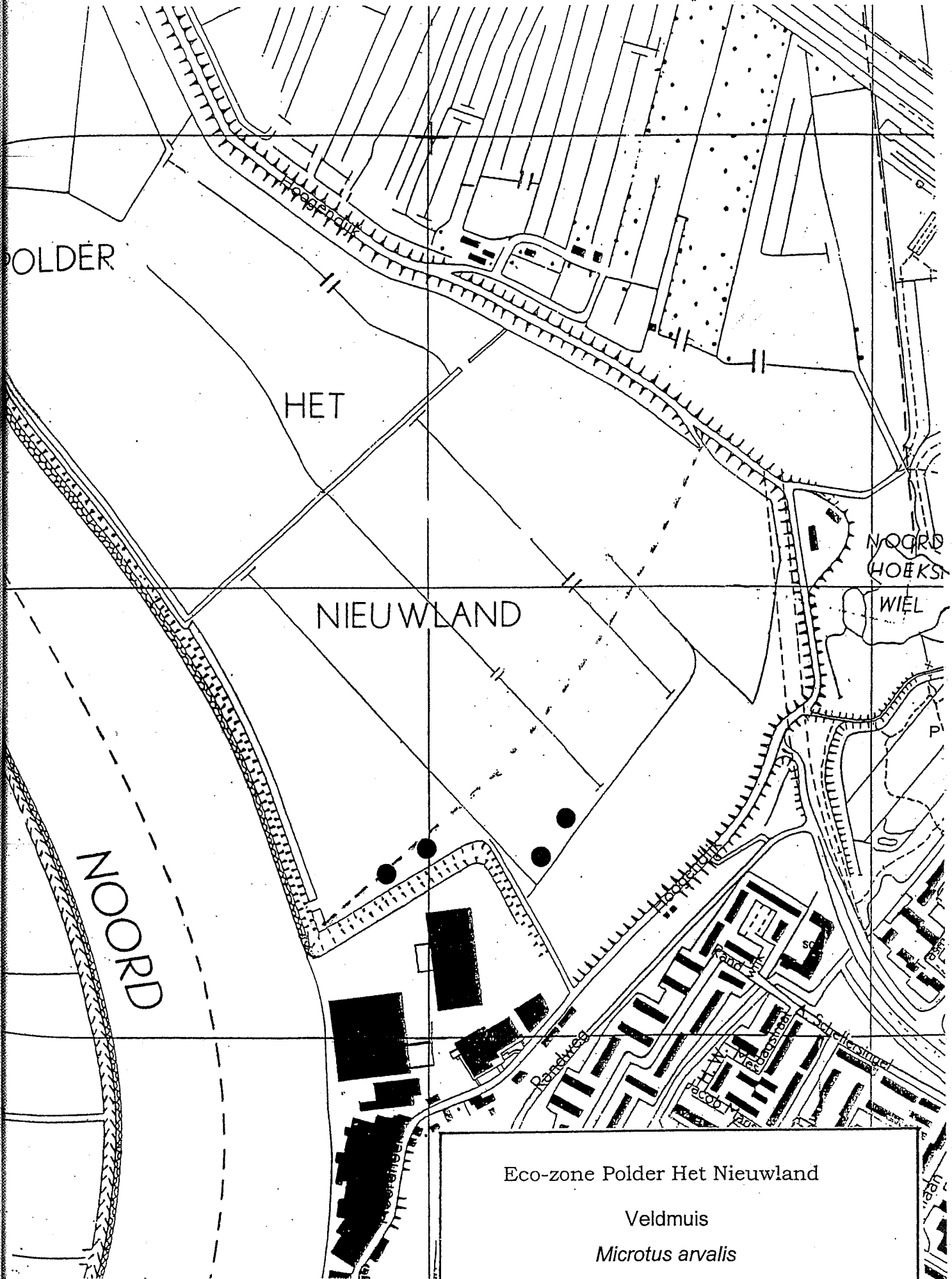
Oryctolagus cuniculus

Eco-zone Polder Het Nieuwland

Bosmuis

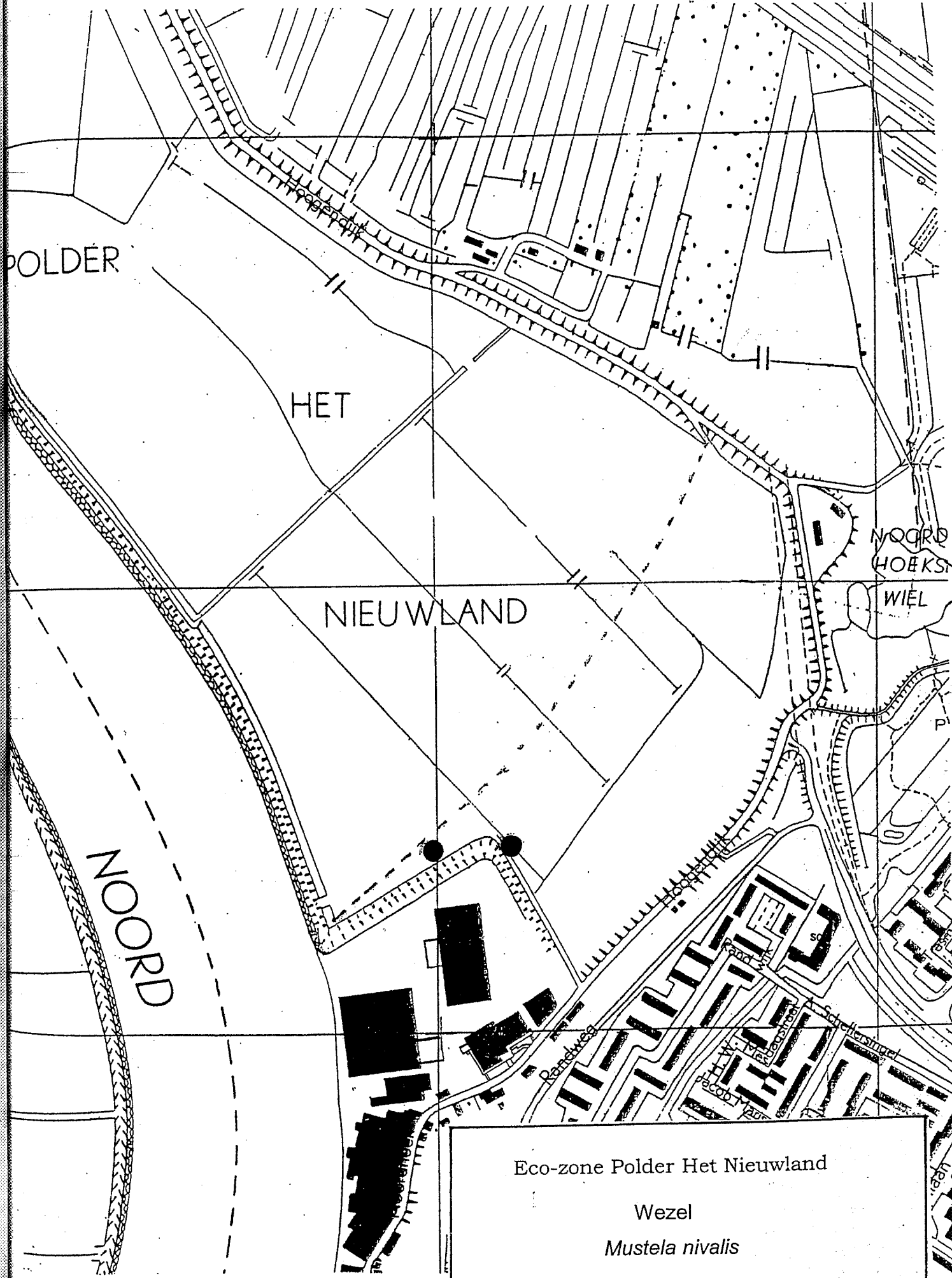
Apodemus sylvaticus

Eco-zone Polder Het Nieuwland

Veldmuis

Microtus arvalis

Eco-zone Polder Het Nieuwland

Wezel

Mustela nivalis

POLDER

HET

NIEUWLAND

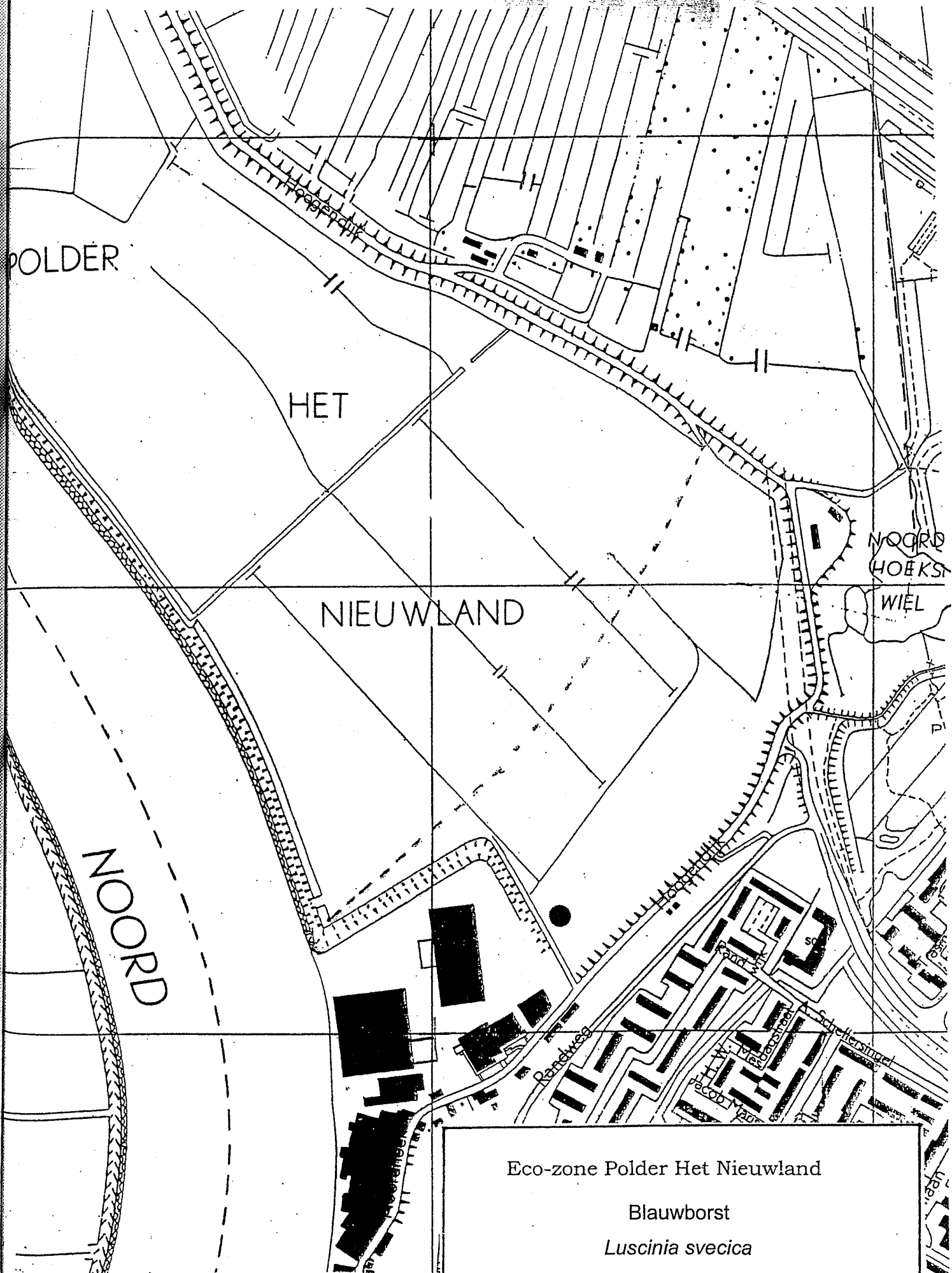
NOORD
HOEKST
WIEL

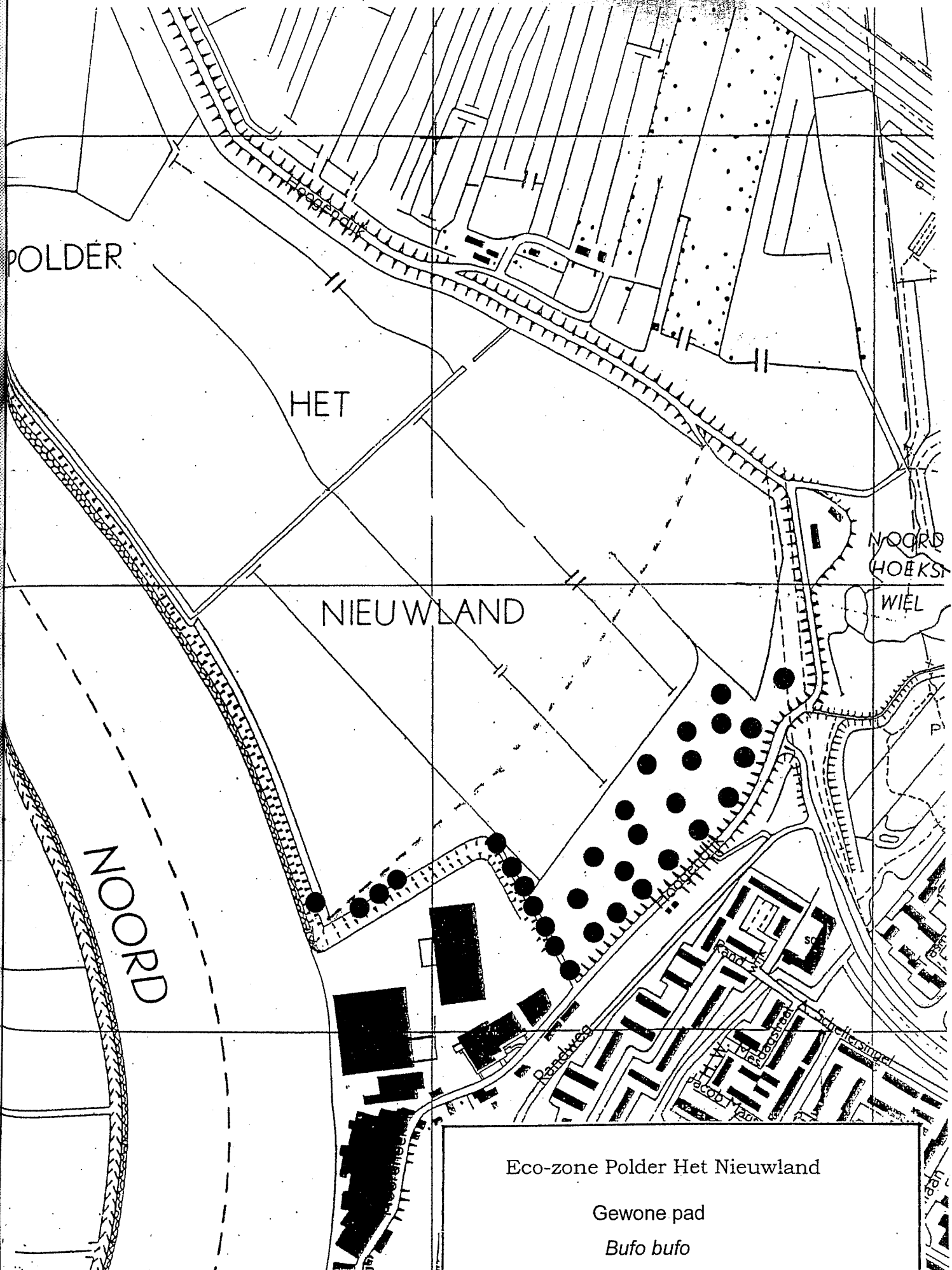
NOORD

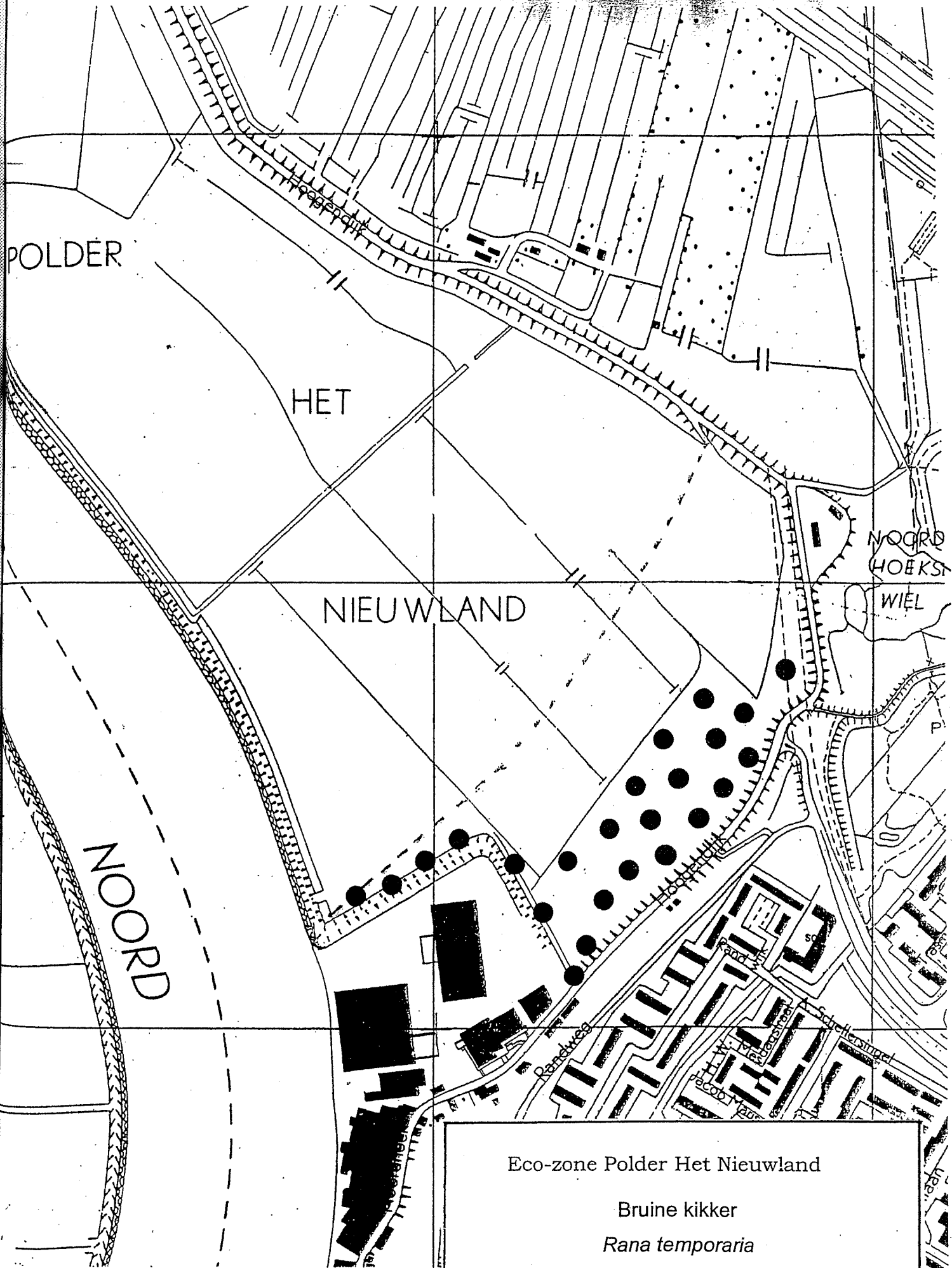
Eco-zone Polder Het Nieuwland

Dodaars

Tachybaptus ruficollis

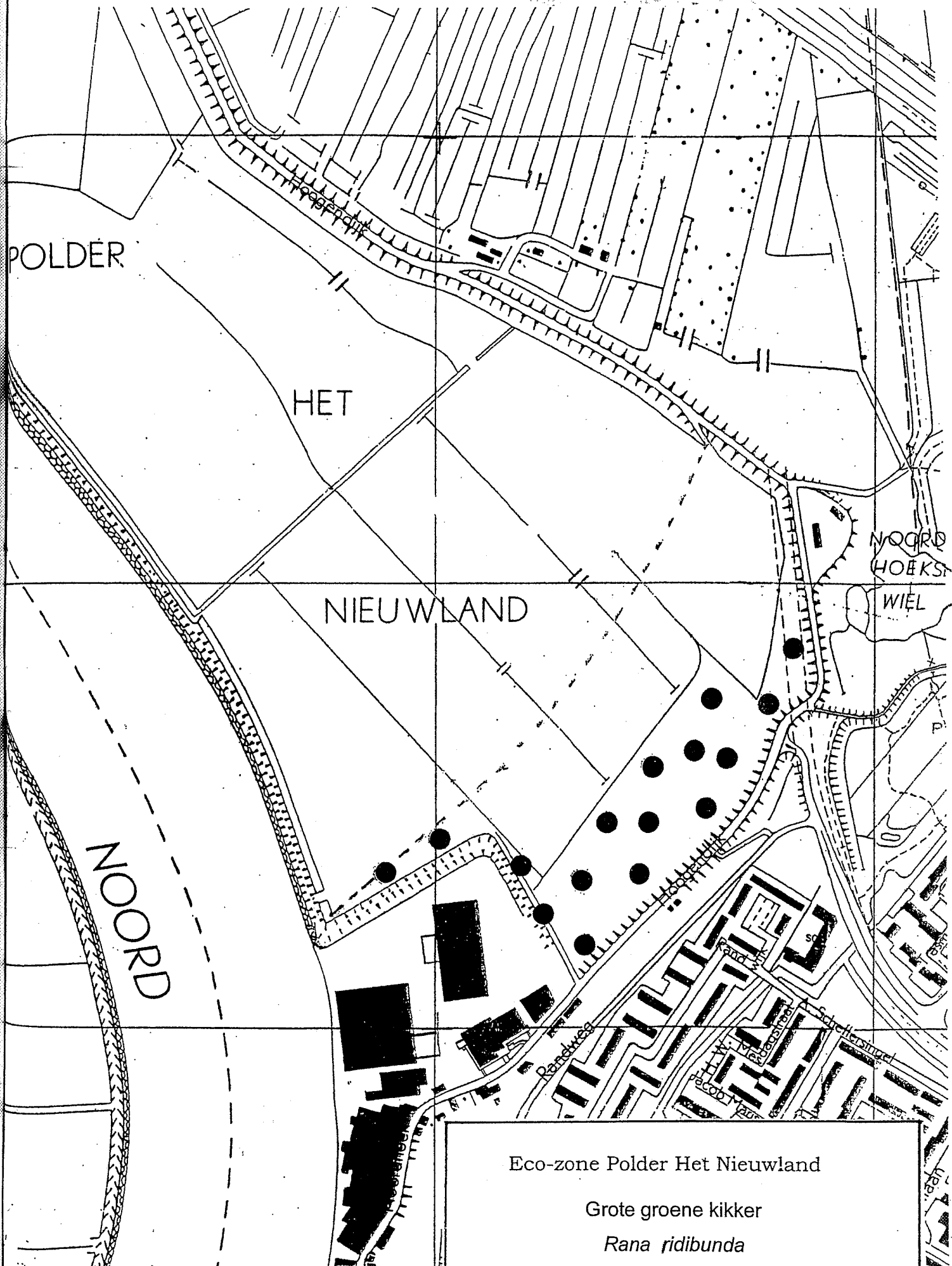

Eco-zone Polder Het Nieuwland

Bruine kikker

Rana temporaria

Eco-zone Polder Het Nieuwland

Grote groene kikker

Rana ridibunda

POLDER

HET

NIEUWLAND

NOORD
HOEKST
WIEL

NOORD

Eco-zone Polder Het Nieuwland

Middelste groene kikker

Rana klepton esculenta

BIJLAGE 2:

Natuurwetgeving

Flora- en Faunawet

Op 1 april 2002 is de Flora- en Faunawet (FFW) in werking getreden. De-ze nieuwe wet vervangt een aantal oudere wetten: de Vogelwet (1936), de Jachtwet, de Wet Bedreigde Uitheemse Dier- en plantensoorten, de Natuurbeschermingswet (1998); hoofdstuk V (soortbescherming) en de Nuttige dierenwet 1914. De Europese Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn zijn in deze wet geïmplementeerd.

De basis voor de Flora- en Faunawet is de bescherming van inheemse en uitheemse planten en alle in het wild levende zoogdieren, vogels, reptielen en amfibieën. Een uitzondering hierop vormen de Huismuis, de Bruine rat en de Zwarte rat; deze zijn niet beschermd. Bij de vissen, ongewervelde dieren (zoals bijvoorbeeld dagvlinders en libellen) en planten zijn alleen die soorten beschermd die als zodanig zijn aangewezen.

De Flora- en Faunawet verschilt van eerdere wetten doordat, naast de bescherming van soorten in het algemeen, ook de zogenaamde intrinsieke waarde van dieren uitgangspunt moet zijn bij beslissingen. Een ander verschil met voorgaande wetten is dat in de Flora- en Faunawet uitgegaan wordt van het 'nee, tenzij' -principe. Dit betekent dat de bescherming van soorten en hun leefomgeving voorop staat en hiervan alleen onder strenge voorwaarden afgeweken mag worden.

De verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet zijn van grote invloed op ruimtelijke ingrepen zoals het aanleggen van infrastructuur, bebouwing en herinrichting en op werkzaamheden in het kader van onderhoud en beheer.

Tijdens de uitwerking of de ontwerpfase van de plannen moeten de volgende zaken in kaart gebracht worden;

- de soorten beschermde planten en dieren die in en in de nabijheid van het plangebied voorkomen;
- de mogelijkheid dat het plan of het uitvoeren van de activiteiten leidt tot handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen uit de Flora- en Faunawet;

- in hoeverre het plan of de werkzaamheden aangepast kunnen worden, waardoor de betreffende handelingen van minder invloed zijn;
- of er een ontheffing ex. artikel 75 van de Flora- en Faunawet vereist is.

Bij het beoordelen van ontheffingsaanvragen wordt onderscheid gemaakt in vier categorieën soorten, namelijk:

1. Soorten die op bijlage IV van de Habitatrichtlijn voorkomen en die bij Algemene Maatregel van Bestuur, op basis van artikel 75 lid 5, aangewezen zijn als bedreigde beschermde soort.

Voor deze categorie beschermde soorten geldt dat alleen een ontheffing verleend kan worden als er geen bevredigende oplossing is én er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang met inbegrip van sociale of economische aard en gunstige effecten voor het milieu én er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.

2. Beschermde soorten die niet via de hiervoor genoemde richtlijn en wetgeving beschermd zijn, met uitzondering van beschermde inheemse vogels.

Hiervoor geldt dat een ontheffing alleen verleend kan worden als er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.

3. Beschermde inheemse vogels.

Deze categorie valt onder de Europese Vogelrichtlijn. Deze richtlijn staat de hiervoor genoemde dwingende redenen van groot openbaar belang niet toe als grond om een ontheffing te verlenen.

De redenen op basis waarvan er wel van de bepalingen afgeweken mag worden zijn;

- in het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het vliegverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, vis-serijen en wateren;
- ter bescherming van flora en fauna;
- ten behoeve van onderzoek en onderwijs, het uitzetten en herinvoeren van soorten en voor de met deze doelen samenhangende teelt;
- om het vangen, het houden of elke andere wijze van verstandig gebruik, van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

4. Beschermd, meer algemene soorten.

Voor deze groep wordt momenteel gewerkt aan een vrijstellingsregeling, waardoor er in de toekomst geen ontheffing meer aangevraagd hoeft te worden voor de algemene beschermde soorten.

Compensatiebeginsel

In het Structuurschema Groene Ruimte staat dat, als na afweging van belangen toch een ruimtelijke ingreep in bepaalde gebieden wordt toegestaan, het Compensatiebeginsel van toepassing is.

De provincie Zuid-Holland heeft het beginsel verder uitgewerkt.

Voor de volgende gebieden in de provincie geldt het Compensatiebeginsel;

- gebieden met een hoofdfunctie 'natuur' danwel een functie 'agrarisch gebied van ecologische betekenis' in streek- of bestemmingsplan, inclusief de inmiddels gerealiseerde natuurontwikkelingsgebieden;
- bossen en landschappelijke beplantingen vallend onder de Boswet;
- biotopen van soorten van de officiële Rode Lijsten (gepubliceerd in de Staatscourant) en gebieden met (zeer) hoge natuurwaarden die buiten de provinciale ecologische hoofdstructuur (PEHS) liggen;
- Randstadgroenstructuurprojecten en vier Strategische Groenprojecten;
- Rijksbufferzones;
- gebieden met zeer hoge landschappelijke waarden;
- grootschalige openbare recreatievoorzieningen, zijnde recreatiegebieden die zich kenmerken door een grote omvang (min. 250 ha) en/of een hoge gebruiksintensiteit én die in streek- en/of bestemmingsplannen een recreatieve bestemming hebben gekregen.

Opvallend is dat, hoewel het Structuurschema Groene Ruimte stelt dat het Compensatiebeginsel ook van toepassing zal zijn op biotopen van aandachtsoorten die op indicatie van de soortbeschermingsplannen van het rijk in streekplannen en/of beschermingsplannen zijn opgenomen, hier in het Streekplan geen aandacht aan is geschonken.

Momenteel wordt in de provincie Zuid-Holland wel gecompenseerd wanneer het gaat om aantasting van leefgebieden van soorten van de Rode lijst die niet beschermd zijn door de Flora- en Faunawet (o.a. veel soorten paddestoelen, (korst-) mossen, planten en vlinders en overige insecten).

Het Compensatiebeginsel geldt voor alle ingrepen in of nabij de aangewezen gebieden die schade toebrengen aan of anderszins negatieve effecten hebben op de functie van het betreffende gebied.

Op het plangebied van 'Polder Het Nieuwland' is het Compensatiebeginsel van toepassing aangezien het gebied een biotoop vormt van soorten van de officiële Rode Lijst.

Europese Habitatrichtlijn

Gebiedsbescherming

De Europese Habitatrichtlijn heeft tot doel de natuurlijke biotopen van wilde planten- en diersoorten op Europees grondgebied in stand te houden, te herstellen en te beschermen. Op deze manier worden zowel de leefgebieden als de populaties van wilde planten- en diersoorten, die van communautair belang (belang voor de Europese gemeenschap) zijn, in een gunstige staat van instandhouding gehouden of hersteld.

De Europese Habitatrichtlijn stelt een samenhangend ecologisch netwerk van speciale beschermingszones voor (Natura 2000). Onderdeel van dit netwerk zijn ook de, via de Europese Vogelrichtlijn aangewezen, speciale beschermingszones.

De onder de Europese Habitatrichtlijn vallende speciale beschermingszones herbergen één of meer van de in bijlage I van de richtlijn genoemde natuurlijke habitats en de habitats van soorten die in bijlage II genoemd worden.

Soortbescherming

Naast een gebiedsbescherming beoogt de Europese Habitatrichtlijn ook de zorg voor wilde planten- en diersoorten. Dit gebeurt aan de hand van artikel 12 tot en met 16.

Zo is via artikel 12 bepaald dat de lidstaten de soorten die in bijlage IV vermeld staan; de zogenaamde soorten van communautair belang, strikt moeten beschermen.

Middels de Europese Habitatrichtlijn kunnen er verder nadere maatregelen genomen en voorschriften opgesteld worden ten aanzien van o.a.;

- de toegang tot bepaalde terreinen;

- tijdelijke of plaatselijke verboden op het onttrekken van exemplaren aan de natuur en het exploiteren van exemplaren van bepaalde populaties;
- het opstellen van voorschriften over het kopen, het verkopen, het te koop aanbieden, het in bezit hebben en het vervoeren van exemplaren met het doel deze te verkopen;
- het beoordelen van de effecten van de genomen maatregelen.

Aan het vangen en doden van diersoorten worden nadere regels gesteld met betrekking tot de middelen die daarvoor in ieder geval verboden zijn (deze staan in bijlage V en VI).

Tenslotte worden er in de Europese Habitatrichtlijn voorschriften genoemd op basis waarvan er van de verbodsbepalingen afgeweken mag worden. Bij het afwijken van de bepalingen mag er in ieder geval geen sprake zijn van een afbreuk aan het streven de populaties in een gunstige staat van instandhouding te houden.

Van de in de richtlijn genoemde verboden mag om de volgende redenen afgeweken worden;

- in het belang van de bescherming van de wilde flora en fauna en de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- om ernstige schade aan met name gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren en andere vormen van eigendom te voorkomen;
- in het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid of om andere dwingende redenen van groot openbaar belang, inclusief redenen van sociale of economische aard en met voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- ten behoeve van onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van soorten, inclusief de daartoe benodigde kweek en kunstmatige vermeerdering van planten.

Belangrijk hierbij is dat in de Europese Habitatrichtlijn gesteld wordt dat, voorafgaand aan een beslissing om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen, duidelijk moet zijn dat er geen andere bevredigende oplossingen bestaan (door middel van een alternatievenonderzoek) en dat de afwijking het voortbestaan van een populatie niet in gevaar brengt (soortgerichte compensatieregeling). De lidstaat doet hierover schriftelijk verslag aan de Commissie.

Ook ten aanzien van door de Europese Habitatrichtlijn beschermde soorten geldt dat bij een vergunningaanvraag of een wijziging van een bestemmingsplan op basis van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, rekening gehouden moet

worden met de beschermde dier- en plantensoorten die in of in de nabijheid van het gebied, waar de geplande activiteit plaats gaat vinden, voorkomen.

In de Habitatrichtlijn kunnen bepaalde dier- en plantensoorten zowel onder het gebiedsbeschermingsregime (artikel 6) als onder het soortbeschermingsregime (artikel 12 tot en met 14) vallen. Het gaat dan om soorten die zowel in bijlage IV als in bijlage II vermeld staan.

Het gebieds- en soortbeschermingsregime van de Habitatrichtlijn geldt, zo bepaalt artikel 7 van deze richtlijn, ook voor de beschermingszones uit de Europese Vogelrichtlijn.

Europese Vogelrichtlijn

De Europese Vogelrichtlijn is van toepassing op alle van nature in het wild voorkomende vogelsoorten, hun eieren, hun nesten en hun leefgebieden. De essentie van de richtlijn is het instandhouden, het beschermen, het beheren en het reguleren van vogelsoorten. In het kader van de richtlijn zijn landen van de Europese Unie verplicht alle mogelijke maatregelen te nemen om de populaties van de bedoelde vogelsoorten te behouden en te ontwikkelen. Verder moeten de leefgebieden van de in de richtlijn genoemde vogelsoorten voldoende variatie en omvang hebben en moeten deze twee factoren instandgehouden, beschermd en indien nodig, hersteld worden.

In de Vogelrichtlijn wordt onderscheid gemaakt in vier categorieën vogelsoorten, namelijk;

- soorten die bedreigd worden met uitsterven en;
- soorten die gevoelig zijn voor veranderingen in hun leefgebied en;
- soorten die zeldzaam zijn omdat hun populatie zwak is of omdat zij weinig voorkomen en;
- andere soorten die speciale aandacht verdienen vanwege bepaalde specifieke kenmerken van hun leefgebied.

Voor bovengenoemde (zogenaaamde kwalificerende) vogelsoorten worden de speciale beschermingszones aangewezen. Beschermingsmaatregelen moeten ook genomen worden voor regelmatig voorkomende trekvogels (die niet in bijlage I van de richtlijn genoemd worden), die gebieden gebruiken als broed-, rui- en overwinteringsplaats en als rustplaats tijdens de trek.

Onder de beschermingsmaatregelen worden ook de regelingen bedoeld die de vervuiling en de afname van de kwaliteit van de leefgebieden tegen moeten gaan. Dit alles om de soorten en hun biotopen te beschermen en te behouden.

Van belang voor projecten, handelingen en dergelijke, zijn de verbodsbepalingen genoemd in artikel 5.

De gebieden die, middels de Europese Vogelrichtlijn aangewezen zijn als 'speciale beschermingszone', vallen onder het beschermingsregime van artikel 6 van de Europese Habitatrichtlijn.

Conventie van Bern

Deze conventie heeft tot doel het behoud en de bescherming van soorten en hun natuurlijke habitats. Met name zijn genoemd die soorten die kwetsbaar zijn of bedreigd worden. Hierbij moet dan vooral gedacht worden aan endemische soorten (slechts voorkomend in een beperkt verspreidingsgebied) en de habitats die bedreigd worden of grotendeels verloren zijn gegaan.

In de conventie is bepaald dat de nationale overheden de vereiste maatregelen nemen om populaties te behouden en beschermen en in ieder geval om deze op een niveau te houden dat in het bijzonder correspondeert met de ecologische, wetenschappelijke en culturele eisen. Hierbij moet rekening gehouden worden met plaatselijke omstandigheden.

Verder moeten er maatregelen genomen worden om de biotopen van soorten en in het bijzonder van die, welke in bijlage I en II staan, te beschermen, in stand te houden en te behouden. Het verkleinen van dergelijke gebieden ten behoeve van ruimtelijke ordeningsprojecten en dergelijke moet voorkomen worden.

Tevens moeten gebieden, die van belang zijn voor de migratie van, in het bijzonder, bijlage II- en III-soorten, beschermd worden.

De nationale overheden worden in deze conventie eveneens verplicht maatregelen te nemen ten behoeve van de bescherming en het behoud van soorten. Dit moet bijvoorbeeld in de vorm van wetgeving.

Voor soorten die in bijlage III vermeld staan, moeten de nodige maatregelen genomen worden om deze soorten en hun populaties te behouden en te beschermen. Dit betekent dat de exploitatie (en de jacht) gereguleerd moeten worden.

Als er afgeweken moet worden van de bepalingen ten aanzien van het vangen of doden van soorten van bijlage III en het uitzonderen van soorten van bijlage II, moeten alle middelen en in het bijzonder die in bijlage IV vermeld staan, waardoor het gebruik leidt tot mogelijk lijden van deze soorten, verboden worden.

Verder moeten de nationale overheden van de verschillende landen samenwerken om een geschikt netwerk te creëren ten behoeve van de migratie van soorten van bijlage II en III. Tenslotte moeten ze afdoende initiatieven nemen om de maatregelen ten aanzien van de exploitatie zodanig toe te passen dat er rekening gehouden is met de eisen die de migrerende soorten van bijlage III stellen.

De Conventie van Bern kent soortgelijke bepalingen als de Europese Habitatrichtlijn. De Habitatrichtlijn is onder andere opgesteld omdat de Conventie van Bern niet toereikend bleek te zijn. De reden waarom de conventie hier vermeld wordt, is dat de soortenlijsten niet geheel overeenkomen met de lijsten in de Europese Habitatrichtlijn.

BIJLAGE 3: Waargenomen vogelsoorten

Waargenomen broedvogels in polder het Nieuwland in de gemeente Papendrecht in 2004. Kolom "Broedterritorium" geeft het aantal volgens de SOVON-methode vastgestelde territoria aan; een + in deze kolom geeft aan dat de soort er mogelijk een territorium had of dat het territorium grotendeels buiten het plangebied lag. De kolom "Aanwezig" geeft aan dat de soort wel in het plangebied is waargenomen, maar er geen broedterritorium heeft. De aantallen zijn minimum aantallen. Een stip duidt niet op een nest maar geeft bij benadering het centrum van het territorium weer. Een stip met een driehoek er om heen geeft aan dat het centrum van het territorium niet bepaald kon worden.

Soort	Wetenschappelijke naam	Broedterritorium	Aanwezig
Dodaars	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	1	
Kleine zilverreiger	<i>Egretta garzetta</i>		+
Lepelaar	<i>Platalea leucorodia</i>		+
Knobbelzwaan	<i>Cygnus olor</i>	+	
Nijlgans	<i>Alopochen aegyptiacus</i>	+	
Krakeend	<i>Mareca strepera</i>	2	
Wilde eend	<i>Anas platyrhynchos</i>	enkele	
Slobeend	<i>Anas clypeata</i>	+	
Kuifeend	<i>Aythya fuligula</i>	4	
Waterhoen	<i>Gallinula chloropus</i>	1	
Meerkoet	<i>Fulica atra</i>	1	
Scholekster	<i>Haematopus ostralegus</i>		+
Kleine plevier	<i>Charadrius dubius</i>	+	
Kievit	<i>Vanellus vanellus</i>	+	
Witgatje	<i>Tringa ochropus</i>		+
Tureluur	<i>Tringa totanus</i>	1	
Kokmeeuw	<i>Larus ridibundus</i>		+
Kleine mantelmeeuw	<i>Larus graellsii</i>		+
Visdief	<i>Sterna hirundo</i>		+
Holenduif	<i>Columba oenas</i>		+
Houtduif	<i>Columba palumbus</i>	1	
Heggenmus	<i>Prunella modularis</i>	1	
Blauwborst	<i>Luscinia svecica</i>	1	
Zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>	1	
Bosrietzanger	<i>Acrocephalus palustris</i>	4	
Kleine karekiet	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	6	
Grasmus	<i>Sylvia communis</i>	1	
Fitis	<i>Phylloscopus trochilus</i>	1	
Ekster	<i>Pica pica</i>	+	
Putter	<i>Carduelis carduelis</i>	2	
Kneu	<i>Carduelis cannabina</i>		+
Rietgors	<i>Emberiza schoeniclus</i>	3	